

Προπτυχιακή Εργασία

Ταλασλής Ιωάννης

Η Δημοσίευση των Ιδιωτικών Πληροφοριών και Ειδικότερα η Επεξεργασία των Ευαίσθητων Προσωπικών Δεδομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Παρ1 .ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ι .Επικοινωνία είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα με την οποία ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή, σε συνεννόηση με τους άλλους ανθρώπους. Είναι η συνάφεια, σχέση μεταξύ των ατόμων ή των ομάδων. Είναι η μεταβίβαση ή ανταλλαγή μηνυμάτων, πληροφοριών ή ένα σύστημα διακινήσεως εντολών, αναφορών, επικοινωνιών σε έναν οργανισμό.

α) Η επικοινωνία αποτελεί ανθρώπινη δραστηριότητα ειδικά προστατευόμενη από το Σύνταγμα. Η σπουδαιότητά της προκύπτει απ' την ίδια την κοινωνική φύση του ανθρώπου.

β) Με την δραστηριότητά του αυτή ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή, σε συνεννόηση με τους άλλους ανθρώπους, απευθυνόμενος για οποιοδήποτε λόγο προς αυτούς. Η επαφή με τους άλλους ανθρώπους, η μη απομόνωση, αποτελεί βασική ιδιότητα του ανθρώπου και θεμελιώδες δικαίωμα.

γ) η επικοινωνία διακρίνεται σε άμεση ή προσωπική και σε έμμεση επικοινωνία ή ανταπόκριση. Στην άμεση επικοινωνία υπάρχει προσωπική επαφή των επικοινωνούντων και δε μεσολαβεί καταρχήν κανένα μεταξύ τους μέσο. Στην έμμεση επικοινωνία, τα επικοινωνούντα μέρη δε βρίσκονται « αντιμέτωπα », παρόντα, αλλά σε ικανή απόσταση, ώστε η δια ζώσης επικοινωνία δεν είναι δυνατή. Χρησιμοποιούνται έτσι διάφορα επικοινωνιακά μέσα, όπως η αλληλογραφία, το τηλέφωνο, το τηλεγράφημα, το fax κλπ.

δ) Το κατά παράδοση προστατευτικό περιεχόμενο του άρθρου 19 αναφέρεται στην έμμεση επικοινωνία ή ανταπόκριση, η οποία ξεκίνησε με τη μορφή των επιστολών και πραγματοποιείται σήμερα και με πολλούς άλλους τρόπους. Όμως από το αντικειμενικό νόημα και τη λεκτική διατύπωση της διάταξης(...με οποιονδήποτε άλλο τρόπο..) προκύπτει ότι στο άρθρο 19 θεμελιώνεται ένα ευρύτερο δικαίωμα επικοινωνίας και όχι μόνο το δικαίωμα του απορρήτου της επικοινωνίας. Η επικοινωνία αποτελεί άλλωστε ιδιαίτερης σημασίας ειδικότερη μορφή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

Πολύ σημαντικός είναι και ο ρόλος της πολιτικής επικοινωνίας ως επιστήμης στο δημοκρατικό πολίτευμα καθώς ως η επιστήμη που εξετάζει τους διάφορους διαύλους (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, έντυπα, αφίσες, διαπροσωπικές επαφές) μέσα από τους οποίους εκφράζονται και μεταφέρονται τα αιτήματα και οι απαιτήσεις ως πολιτικά μηνύματα. Ερευνά τους τρόπους με τους οποίους τόσο τα πρώτα όσο και οι δεύτερες προσπαθούν να πείσουν για την ορθότητα, τη δικαιοσύνη ή τη νομιμότητά τους.

Η « αυτονομία » αυτή ενός γενικότερου δικαιώματος επικοινωνίας, το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνο την έμμεση, αλλά και την άμεση προσωπική επικοινωνία, είναι στη σύγχρονη εποχή χρήσιμη. Έτσι παραδείγματος χάριν το δικαίωμα επικοινωνίας του κρατούμενου δεν περιορίζεται στην αποστολή επιστολής και στην διαφύλαξη του απορρήτου, αλλά εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο και ως δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας. Ιδιαίτερη σημασία επίσης έχει το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας των συγγενών μεταξύ τους, (γονέα ή πάππου και τέκνου) κυρίως σε περιπτώσεις διαζυγίου, του οποίου η θεμελίωση ανάγεται στη συνταγματική προστασία της οικογένειας.

Σε αυτό το πλαίσιο τοποθετείται και η δημοσίευση των ιδιωτικών πληροφοριών από τον οποιονδήποτε. Ιδιαίτερη πρακτική αλλά και θεωρητική σημασία έχει η θεσμική εφαρμογή της αρχής του απαραβίαστου του απορρήτου στις μερικότερες έννομες σχέσεις και θεσμούς, « δημοσίου » ή « ιδιωτικού » δικαίου.

II. Η απόρρητη επικοινωνία

Το Σύνταγμα στο άρθρο 19 προστατεύει το απόρρητο της επικοινωνίας , προστατεύει δηλαδή ιδιαίτερα ένα συγκεκριμένο τρόπο επικοινωνίας. Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιοδήποτε άλλο τρόπο είναι απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις κάτω από τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Η επικοινωνία αποτελεί μορφή συμπεριφοράς, με την οποία έρχονται σε επαφή τουλάχιστον δύο (2) άτομα. Προϋποθέτει η επικοινωνία επομένως δύο μέρη, τα οποία επικοινωνούν μεταξύ τους με μηνύματα, αποστέλλουν ή ανταλλάσσουν,. Χρησιμοποιώντας διάφορα μέσα, πληροφορίες, σκέψεις, απόψεις κ.λ.π. Τα στοιχεία επικοινωνίας είναι :

α) τα μέρη,

β) το μήνυμα, δηλαδή το περιεχόμενο

γ) τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να επέλθει το αποτέλεσμα της επικοινωνίας, δηλαδή τα μέσα επικοινωνίας

δ) η μορφή επικοινωνίας ως απόρρητη.

Το Σύνταγμα προστατεύει το απόρρητο της επικοινωνίας, ότι δηλαδή δε θα λάβει κανείς γνώση του περιεχομένου της επικοινωνίας.

I) Τα δύο μέρη, τους δύο πόλους της επικοινωνίας, αποτελούν ο αποστολέας και ο παραλήπτης. Η έννοια της συνταγματικά προστατευόμενης επικοινωνίας προσδιορίζεται από τις ενέργειες των προσώπων που μετέχουν στην επικοινωνιακή διαδικασία. Η επικοινωνία αρχίζει από τη στιγμή που το μήνυμα έχει διατυπωθεί από τον αποστολέα και τελειώνει την στιγμή που έλαβε γνώση ο παραλήπτης.

II) Με το απόρρητο της επικοινωνίας δεν προστατεύεται αυτό το ίδιο μήνυμα (το οποίο προστατεύεται με το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος) αλλά ο απόρρητος χαρακτήρας του μηνύματος. Το περιεχόμενο του μηνύματος είναι καταρχήν αδιάφορο. Η προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας αφορά οποιοδήποτε θέμα, προσωπικού ή επαγγελματικού χαρακτήρα, ανεξάρτητα από το αν το θέμα αφορά τους ίδιους τους

επικοινωνούντες ή άλλους κλπ.

III) Το Σύνταγμα προστατεύει την επικοινωνία με οποιοδήποτε τρόπο και αν γίνεται, ανεξάρτητα δηλαδή από το μέσο που χρησιμοποιείται. Το επικοινωνιακό μέσο είναι αδιάφορο για την προστασία της επικοινωνίας. Το απόρρητο της επικοινωνίας αφορά είτε γραπτά είτε προφορικά μηνύματα, επιστολές, τηλεφωνήματα, τηλεγραφήματα, τέλεξ, φάξ κλπ. Το μέσο επικοινωνίας θα πρέπει κατά τη συνήθη χρήση του να εξασφαλίζει το απόρρητο, θα πρέπει δηλαδή να μην επιτρέπει στους άλλους την γνώση του περιεχομένου του μηνύματος.

Παρ2.Η Εθνική ασφάλεια ως λόγος περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων

I. Εθνική ασφάλεια και ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα

Το δικαίωμα στο απόρρητο της επικοινωνίας οριοθετείται από το Σύνταγμα και το κοινό δίκαιο. Το γενικό περιεχόμενο του δικαιώματος επικοινωνίας είναι ευρύτατο. Η επικοινωνία προστατεύεται καταρχήν πάντοτε ανεξάρτητα από το περιεχόμενό της. Προστατεύεται ως τρόπος ανθρώπινης συμπεριφοράς και όχι σε συνάρτηση με το περιεχόμενό της, με το « είδος του μηνύματος ». Όμως το γενικό περιεχόμενο του δικαιώματος επικοινωνίας σταματά εκεί όπου υπάρχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή αναγκαιότητα διακρίβωσης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Εθνική ασφάλεια και ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα, αποτελούν τα ειδικά συνταγματικά όρια του δικαιώματος επικοινωνίας. Δεν πρόκειται για περιορισμούς του γενικού αμυντικού περιεχομένου, αλλά για τον καθορισμό του. Ο συντακτικός νομοθέτης εξουσιοδοτεί τον κοινό νομοθέτη να ορίζει τις εγγυήσεις κάτω από τις οποίες η δικαστική αρχή δε δεσμεύεται από το απόρρητο σε αυτές τις δύο περιπτώσεις. Πρόκειται για δεσμευμένη εξουσιοδότηση νόμου. Ο κοινός νομοθέτης- και εφόσον η αναφορά του συντακτικού νομοθέτη θεωρηθεί περιοριστική (*numerus clausus*)- δεν μπορεί να θεσπίσει άλλους λόγους από εκείνους που ορίζονται στο Σύνταγμα. Η εξουσιοδότηση αφορά τις εγγυήσεις κάτω από τις οποίες δεν δεσμεύεται η δικαστική εξουσία και μπορεί επομένως να προβεί στην άρση του απορρήτου. Πρόκειται για συνταγματική δέσμευση που αφορά την αυτοπροστασία του κοινωνικού συνόλου, έτσι ώστε το δικαίωμα του απορρήτου να μην χρησιμοποιείται εις βάρος του.

II. Αναστολή

Περιορισμό του δικαιώματος, απόκλιση από την τακτική του εφαρμογή εισάγει το άρθρο 48 παρ.1, το οποίο επιτρέπει την αναστολή του.

Παρ3. Φορείς, ενέργεια και προστασία του δικαιώματος και ο νόμος 2225/94

I. Φορείς

Φορέας του δικαιώματος απόρρητης επικοινωνίας είναι κάθε φυσικό πρόσωπο, όχι μόνον έλληνες πολίτες, αλλά και αλλοδαποί και ανιθαγενείς. Φορείς επίσης είναι και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού αλλά και δημοσίου δικαίου. Το Σύνταγμα στο άρθρο 19 καθιερώνει αντικειμενική αρχή, το απόρρητο της επικοινωνίας, από την οποία απορρέουν τα υποκειμενικά δίκαια (δικαιώματα) των επιμέρους φορέων, ανεξάρτητα από την νομική μορφή με την οποία εμφανίζονται. Ναι μεν σύμφωνα με την παραδοσιακή νομική θεωρία πρόκειται για « δημόσιο δικαίωμα στρεφόμενο κατά της κρατικής εξουσίας », πλην όμως στη σύγχρονη έννομη τάξη πρόκειται για αντικειμενική αρχή δικαίου, που ρυθμίζει την συνολική νομική ζωή. Στην περίπτωση του απορρήτου είναι περισσότερο εμφανής η αναγκαιότητα προστασίας με τους κανόνες που περιέχονται στις διατάξεις των συνταγματικών δικαιωμάτων, όχι μόνο των ιδιωτών, αλλά και των δημοσίων φορέων.

II. Απόλυτη ενέργεια

Κατά το Σύνταγμα το απόρρητο της επικοινωνίας είναι απόλυτα απαραβίαστο. Η προστασία του είναι απόλυτη, προστατεύεται δηλαδή όχι μόνον απέναντι στην κρατική εξουσία, αλλά και στη ιδιωτική. Το απόρρητο των επιστολών και της με οποιονδήποτε άλλο τρόπο ανταπόκρισης ή ελεύθερης επικοινωνίας, οφείλουν να σέβονται όχι μόνον τα κρατικά όργανα αλλά και όλοι οι πολίτες. α) Το απόρρητο δεσμεύει την δημόσια εξουσία, όπως εμφανίζεται με τις παραδοσιακές της μορφές, του νομικού προσώπου του κράτους και του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. β) Το άρθρο 19 δεσμεύει τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Από το απόρρητο δεσμεύονται όλα τα κρατικά νομικά πρόσωπα ανεξάρτητα από την ειδικότερη νομική μορφή, με την οποία εμφανίζονται, ως νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Είναι επομένως αδιάφορο αν κρατική εταιρεία επικοινωνιών (ΟΤΕ, ΕΛΤΑ) εμφανίζεται ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ως Ανώνυμη Εταιρεία ή αν μεταβάλει νομική μορφή. Η μεταβολή της νομικής μορφής δεν έχει καμία επίδραση στην παρεχόμενη από το Σύνταγμα προστασία. Η συνταγματική προστασία δεν αίρεται ούτε με την μεταβολή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Η ισχύς του άρθρου 19 δεν εξαρτάται από την ιδιωτικοποίηση (ή κρατικοποίηση) του φορέα των επικοινωνιακών υπηρεσιών. γ) Η διαπροσωπική ενέργεια (τριτενέργεια) του απορρήτου της ανταπόκρισης προκύπτει από το ίδιο το συνταγματικό κείμενο (απόλυτα), ανεξάρτητα και περ από την γενική ή αν τεχνολογική εξέλιξη διηύρηνε τους τρόπους επικοινωνίας προσφέροντας έτσι περισσότερες ευκαιρίες στους ανθρώπους να επικοινωνούν μεταξύ τους. Ταυτόχρονα όμως παρέχει και τα μέσα για την παραβίαση του απορρήτου, το οποίο κινδυνεύει, όχι μόνον από το κράτος, αλλ' εξίσου ή και πολύ περισσότερο από τους ιδιώτες. Η παραβίαση του απορρήτου για λόγους προσωπικούς, επαγγελματικούς ή περιορικού ανταγωνισμού κλπ. ανήκει δυστυχώς στην καθημερινή πραγματικότητα. Η προστασία του απορρήτου από την « ιδιωτική εξουσία » εμφανίζει, στη σύγχρονη εποχή, μεγαλύτερη ένταση και επικαιρότητα, από εκείνη που εμφανίζει η προστασία του ίδιου δικαιώματος από την κρατική εξουσία. Η προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας έχει μεγάλη πρακτική σημασία για τους μερικότερους δικαιοκούς κλάδους, όπως το εργατικό, το οικογενειακό δίκαιο κλπ.

III. Ποινική προστασία απορρήτου

Ο κοινός ποινικός νομοθέτης εξειδικεύοντας την συνταγματική διάταξη τιμωρεί την παραβίαση των απορρήτων. Κατά τον ΠΚ τιμωρείται η παραβίαση του απορρήτου των επιστολών . Τιμωρείται επίσης η παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας . Απαγορεύεται η μαγνητοφώνηση και γενικότερα η παγίδευση των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων των άλλων. Απαγορεύεται επίσης η μαγνητοφώνηση ιδιωτικής συνομιλίας και από έναν από τους συνομιλητές χωρίς τη συναίνεση του άλλου. Η χρησιμοποίηση μαγνητοταινίας που είναι προϊόν υποκλοπής απαγορεύεται και στον ίδιο τον δράστη και σε οποιονδήποτε άλλον. Επομένως δεν είναι καταρχήν δυνατή η χρησιμοποίηση μαγνητοταινίας που είναι προϊόν υποκλοπής, ως νόμιμο αποδεικτικό μέσο. Η χρήση μαγνητοταινιών κλπ δεν είναι άδικη αν έγινε ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου, ανακριτικής ή άλλης δημόσιας αρχής για τη διαφύλαξη δικαιολογημένου συμφέροντος που δεν μπορούσε να διαφυλαχτεί διαφορετικά και ιδίως σε ποινικό δικαστήριο για την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και γενικά αν η χρήση έγινε για την εκπλήρωση του καθήκοντος του κατηγορουμένου ή για τη διαφύλαξη δικαιολογημένου συμφέροντος που δεν μπορούσε να διαφυλαχτεί διαφορετικά και ιδίως σε ποινικό δικαστήριο για την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και γενικά αν η χρήση έγινε για την εκπλήρωση του καθήκοντος του κατηγορουμένου ή για τη διαφύλαξη εννόμου ή άλλου δικαιολογημένου συμφέροντος.

IV. Ο νόμος 2225/1994

Με τον νόμο 2225/1994 ιδρύθηκε η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών, στην οποία προεδρεύει ένας αντιπρόεδρος της Βουλής και μετέχουν βουλευτές, εκπρόσωποι των κομμάτων και ένα μέλος « εγνωσμένου κύρους σε θέματα επικοινωνιών » ο οποίος ορίζεται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

Αποστολή της Επιτροπής είναι :

- α) η προστασία του απορρήτου των επιστολών και της τηλεφωνικής και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας κατά το άρθρο 19 του Συντάγματος,
- β) ο έλεγχος της τήρησης των όρων άρσης του απορρήτου που έθεσε η δικαστική αρχή. Ο νομοθέτης ορίζει με λεπτομέρειες ζητήματα σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων της Επιτροπής και την άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας και για διακρίβωση εγκλημάτων.

V. Η επικοινωνία στον οικογενειακό χώρο

Δεν δικαιούται ο πατέρας να παραβιάζει το απόρρητο της ανταπόκρισης των παιδιών. Δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας υπάρχει μεταξύ συγγενών.. Δεν δικαιούται ο πατέρας να αποκλείει την επικοινωνία της μητέρας και πρώην συζύγου του με το παιδί τους, για το λόγο ότι η μητέρα είναι ελευθέρων ηθών. Η ποιότητα της ιδιωτικής ζωής και το επάγγελμα της μητέρας, δεν αποτελούν στοιχεία της διαπροσωπικής σχέσης μητέρας-παιδιού, δηλαδή της σχέσης μητρότητας, η οποία αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα. Η γενικότερη συμπεριφορά της μητέρας επηρεάζει την συχνότητα, τις συνθήκες, το είδος της επικοινωνίας προς το παιδί της ,όχι όμως την επικοινωνία καθεαυτήν. Δεν δικαιούται η σύζυγος να αποκλείσει την επικοινωνία του ανηλίκου παιδιού της με τους γονείς του αποβιώσαντος συζύγου της και φυσικού πατέρα του παιδιού. Το ίδιο ισχύει και για το σύζυγο. Το Σύνταγμα αναγνωρίζοντας το θεσμό της οικογένειας - με την ευρύτερη έννοια του όρου - αναγνωρίζει και δικαίωμα των μελών της οικογένειας να επικοινωνούν μεταξύ τους, δικαίωμα σύμφυτο προς το φυσικό ή νομικό περιεχόμενο της οικογενειακής σχέσης, ως σχέσης που βασίζεται στο δεσμό αίματος. Δυνατή είναι η θεσμική προσαρμογή του δικαιώματος στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε συγκεκριμένης συγγενικής σχέσης, προσαρμογή επηρεαζόμενη από αντικειμενικά στοιχεία, όπως είναι ο βαθμός της συγγένειας. Πάντως η θεσμική προσαρμογή αναφέρεται κατά κανόνα στην συχνότητα και στις συνθήκες επικοινωνίας, όχι όμως και στην επικοινωνία καθεαυτήν. Ο αποκλεισμός της επικοινωνίας του ανηλίκου με τους εξ αίματος κατ' ευθεία γραμμή ανιόντες, προσβάλλει το αμυντικό περιεχόμενο του δικαιώματος επικοινωνίας και του ανηλίκου και των ανιόντων.

Το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ των συζύγων

Ειδικότερη περίπτωση διαπροσωπικής ενέργειας συνιστά η εφαρμογή του απορρήτου της επικοινωνίας μεταξύ των συζύγων. Την νομολογία ιδιαίτερα έχει απασχολήσει το ζήτημα του απορρήτου της επικοινωνίας- και ειδικότερα της τηλεφωνικής- μεταξύ των συζύγων. Το θέμα που γεννάται είναι αν θα πρέπει νομίμως να ληφθεί υπόψη ως αποδεικτικό μέσο μαγνητοταινία από την οποία προκύπτει ότι σύζυγος δεν τήρησε την συζυγική πίστη. Παλαιότερα γινόταν δεκτό ότι η συνταγματική διάταξη είχε εφαρμογή μόνο στις σχέσεις κράτους-πολιτών και κατά συνέπεια δεν εφαρμοζόταν στις συζυγικές σχέσεις. Δεν μπορούσε επομένως ο « άπιστος » σύζυγος να επικαλεστεί τη συνταγματική διάταξη, η οποία του παρείχε προστασία μόνο από την κρατική εξουσία και όχι από εκείνη του συζύγου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Παρά 4. Το αντικείμενο της προστασίας προσωπικών δεδομένων

Τα προβλήματα που προέκυψαν από την τεχνολογική εξέλιξη στη σύγχρονη εποχή, τα χαρακτηριστικά της οποίας περιγράφηκαν στην εισαγωγή της παρούσας μελέτης, αντιμετωπίστηκαν από τους εθνικούς νομοθέτες με ειδικές ρυθμίσεις, οι οποίες συγκροτούν το δίκαιο της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Παρ' όλο που σημείο αναφοράς των ρυθμίσεων του δικαίου προστασίας των προσωπικών δεδομένων είναι οι πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα, οι κίνδυνοι, στους οποίους αναφέρονται οι νομικές ρυθμίσεις, αφορούν ουσιαστικά την προστασία της προσωπικότητας του ατόμου και ειδικότερα, το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, τη σφαίρα του απορρήτου και το γενικότερο δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητας του, ενώ επηρεάζονται και την άσκηση και άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων του .

Σύμφωνα με έναν γενικό ορισμό, το δίκαιο της προστασίας προσωπικών δεδομένων έχει ως στόχο την προστασία του ατόμου από τους κινδύνους που προκαλούνται από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που το αφορούν . Ειδικότερα, το αντικείμενο του κλάδου αυτού του δικαίου είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι οποίες αποβλέπουν στην προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής , ενώ σύμφωνα με μια άλλη προσέγγιση, αφορά την κατανομή εξουσιών διάθεσης των προσωπικών δεδομένων .

Κορμός της προστασίας δεδομένων στη χώρα μας είναι ο ν. 2472/97. Ο νόμος αυτός μετά τη θέση σε ισχύ του αναθεωρημένου Συντάγματος και τη νέα διάταξη του άρθρου 9Α, αποτελεί εκτελεστικό του Συντάγματος νόμο, γεγονός που έχει ιδιαίτερη σημασία, καθ' όσον ενδεχόμενη κατάργηση ή ελάττωση της προστασίας που παρέχεται ήδη από την κοινή νομοθεσία, δηλ. τον παραπάνω νόμο, θα αντέβαινε στο άρθρο 2 § 1 Συντ. και θα ήταν ανίσχυρη ως αντισυνταγματική. Όπως ορθά επισημαίνεται, με το ν. 2472/97 θεσμοθετείται ένα σαφές κανονιστικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, το οποίο περιέχει κανόνες ουσιαστικούς, οργανωτικούς, διαδικαστικούς και κυρωτικούς. Αυτοί, δε, οι κανόνες χρησιμεύουν ουσιαστικά στην οριοθέτηση της συνταγματικά ανεκτής επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κατ' αυτόν τον τρόπο αυτό, συμβάλλουν στη ρύθμιση της ροής και της κατανομής των πληροφοριών στο πλαίσιο του κράτους, της οικονομίας και της κοινωνίας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Παρά 5. Το συνταγματικό πλαίσιο της προστασίας προσωπικών δεδομένων

I. Το δικαίωμα προστασίας του ιδιωτικού βίου

Στόχος του νομοθέτη του ν. 2472/97, όπως προαναφέρθηκε, δεν είναι μόνο η προστασία της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, αλλά και η προστασία του δικαιώματος προστασίας της προσωπικότητας, όπως συγκεκριμενοποιείται στις διατάξεις του νόμου, από τις οποίες προκύπτει η γενική καταρχήν απαγόρευση της επεξεργασίας, οι λόγοι νομιμοποίησης της και η αναγκαιότητα συγκατάθεσης του υποκειμένου . Καθίσταται, έτσι, σαφές ότι η προστασία προσωπικών δεδομένων δεν εξαντλείται στην προστασία του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 9 § 1 εδ. β' Συντ.) και στο δικαίωμα του ατόμου στη μόνωση, δηλ. στο δικαίωμα του να μένει μόνος (right to be let alone) , αλλά αποτελεί και εκδήλωση του δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας.

Το δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής (του ιδιωτικού βίου) είναι, βεβαίως, ένα κατά βάση αμυντικό συνταγματικό δικαίωμα. Κλασικός είναι ο ορισμός του ιδιωτικού βίου από τον Thomas Cooley (1888), κατά τον οποίο κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να μην ενοχλείται από τους άλλους και να αφήνεται μόνος στην ηρεμία του (privacy is the right to be let alone) . Το δικαίωμα αυτό (privacy), για το οποίο μίλησαν πρώτοι οι Warren και Brandeis , αποτελεί τον βασικό πυρήνα της προστασίας του ιδιωτικού βίου και αναφέρεται στη βιβλιογραφία ως το «δικαίωμα στη μόνωση» (droit a la solitude) ή, άλλως, ως το «δικαίωμα της εις εαυτόν συγκεντρώσεως του ατόμου (droit a l'intimité - droit a l'isolement)» .

.Στο ελληνικό Σύνταγμα, η ιδιωτική ζωή προστατεύεται με βάση τη διάταξη του άρθρου 9 § 1 εδαφ. β' Συντ.,

η οποία ορίζει ότι «η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη». Η διάταξη αυτή καλύπτει όλες τις πλευρές της ιδιωτικής σφαίρας, εκτός από το άσυλο της κατοικίας, την ελευθερία της επικοινωνίας και την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης που κατοχυρώνονται από ειδικές διατάξεις. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής αναφέρεται σε επεμβάσεις στην ιδιωτική σφαίρα που υπερβαίνουν την κλασική προστασία του ασύλου της κατοικίας, δηλ σε πιο σύγχρονες μορφές προσβολής της, όπως είναι Π.χ. η οπτικοακουστική παρακολούθηση ή η απαίτηση παροχής πληροφοριών που αφορούν την ιδιωτική σφαίρα.

Η διακήρυξη του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής στη διάταξη αυτή του Συντάγματος αναφέρεται στο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να διατηρεί έναν πυρήνα στη ζωή του, στον οποίο κυριαρχεί αυτός μόνος και στον οποίο δεν μπορεί να διεισδύσει το κράτος πιο συγκεκριμένα, η διακήρυξη του απαραβίαστου σημαίνει την απαγόρευση της δημοσιοποίησης των πληροφοριών που αφορούν τον πυρήνα αυτόν της ιδιωτικής του ζωής.

Σήμερα, γίνεται πλέον δεκτό ότι η προστασία προσωπικών δεδομένων ως επέκταση της προστασίας του ιδιωτικού βίου και ειδικότερα, του απαραβίαστου της ιδιωτικής σφαίρας στον τομέα της επεξεργασίας δεδομένων, δεν μπορεί να αποτελεί αυτοσκοπό της συνταγματικής ρύθμισης, καθώς στη σύγχρονη τεχνολογική πραγματικότητα δεν διακυβεύεται μόνο το απαραβίαστο της ιδιωτικής πληροφοριακής σφαίρας, αλλά η εν γένει ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

II. Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού

Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού (informationelles Selbstbestimmungsrecht), σύμφωνα με την απόφαση της 15.12.1983 του γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, συνίσταται στη δυνατότητα του ατόμου να αποφασίζει και να συμπεριλαμβάνει ή όχι και υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατή η επεξεργασία των πληροφοριών που το αφορούν. Στο δικαίωμα αυτό αναφέρεται η νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου και σε προηγούμενες αποφάσεις, όπως είναι η απόφαση της 16.7.1969 (απόφαση Mikrozensus) και οι αποφάσεις Lebach και Gegendarstellungsrecht.

Στην απόφαση Mikrozensus, ειδικότερα, το Συνταγματικό Δικαστήριο αναφέρεται στα όρια των κρατικών δυνατοτήτων σχετικά με τη συλλογή πληροφοριών για τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων και τονίζει ότι η υποχρεωτική συλλογή στοιχείων, με τα οποία το κράτος επιδιώκει να καταγράψει και να καταχωρίσει το σύνολο των ατομικών πληροφοριών, ακόμα και αν αυτό γίνεται ανώνυμα, αντίκειται στη αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, διότι με τον τρόπο αυτό επιφυλάσσεται στο άτομο μεταχείριση πράγματος, το οποίο υφίσταται έλεγχο από κάθε άποψη.

Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει με τέτοιους είδους λεπτομερή έλεγχο στον προσωπικό ατομικό χώρο, διότι το άτομο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει ελεύθερα και με ευθύνη του την προσωπικότητά του μέσα σε έναν «εσώτερο χώρο», στον οποίο μπορεί να αποσυρθεί και όπου δεν επιτρέπεται να έχει καμία πρόσβαση ο κοινωνικός περίγυρος και μπορεί κανείς να είναι ανενόχλητος. Κάθε συλλογή στατιστικών στοιχείων δεν προσβάλλει, βεβαίως, την προσωπικότητα' τούτο συμβαίνει, όταν οι πληροφορίες καλύπτουν εκείνο τον χώρο της ανθρώπινης δραστηριότητας που έχει εμπιστευτικό χαρακτήρα και τον μετατρέπουν έτσι σε στατιστικά καταγραφόμενο υλικό.

Συνακόλουθα, στην απόφαση της 15.12.1983, με την οποία κρίθηκε η συνταγματικότητα του νόμου του 1983 για την απογραφή του πληθυσμού (Volkszählungsgesetz), το Συνταγματικό Δικαστήριο αναφέρεται στο δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, όπως είδαμε παραπάνω, ως τη δυνατότητα του πολίτη να αποφασίζει μόνος του σχετικά με την αποκάλυψη και τη χρήση των προσωπικών πληροφοριών που τον αφορούν. Το δικαίωμα αυτό συνάγεται από το γενικότερο δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας σε συνδυασμό με την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια βρίσκεται στο επίκεντρο της συνταγματικής τάξης και αναφέρεται στη δυνατότητα του ατόμου να ενεργεί αυτόνομα ως μέλος μιας ελεύθερης και δημοκρατικής κοινωνίας. Το γενικό δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας σε συνδυασμό με την κατοχύρωση της αξιοπρέπειας, σύμφωνα με το Συνταγματικό Δικαστήριο, εγγυάται την προστασία του ατόμου από τους κινδύνους που συνεπάγεται η σύγχρονη εξέλιξη της τεχνολογίας.

Ο αυτοκαθορισμός και η αυτονομία του ατόμου προϋποθέτουν την ελευθερία του να αποφασίζει για το τι θα πράξει και τι θα παραλείψει σε συνδυασμό με την πραγματική δυνατότητα του να ενεργεί σύμφωνα με την απόφαση του αυτή. Όποιος δεν γνωρίζει και δεν είναι σε θέση να υπολογίζει ποιες πληροφορίες που τον αφορούν είναι ή γνωστές στον κοινωνικό του περίγυρο, είναι δυνατόν να περιορίζεται σημαντικά στην ελευθερία του να προγραμματίζει και να αποφασίζει αυτόνομα. Δεν συμβιβάζεται, έτσι, με το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, η έννομη τάξη και κατά συνέπεια, η κοινωνία, στην οποία οι πολίτες δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν ποιος, τότε, τι και με ποια ευκαιρία γνωρίζει για αυτούς.

Εξάλλου, η απεριόριστη δυνατότητα συλλογής και επεξεργασίας των πληροφοριών δεν προσβάλλει μόνο τις δυνατότητες ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, αλλά και το γενικό συμφέρον, διότι η αυτονομία του ατόμου αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση λειτουργίας μιας ελεύθερης και δημοκρατικής κοινωνίας που στηρίζεται στη δυνατότητα δράσης και συμμετοχής των μελών της. Όποιος δεν είναι, έτσι, σε θέση να γνωρίζει εάν αποκλίνουν συμπεριφορές καταγράφονται και καταχωρούνται μόνιμα ως πληροφορίες, θα επιδιώξει να αποψύγει κάθε δραστηριότητα, η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως αποκλίνουσα συμπεριφορά. Αν δηλ. κάποιος πιθανολογεί ότι η συμμετοχή του σε μια συνάντηση, διαδήλωση κλπ. καταγράφεται από κάποια κρατική υπηρεσία και ανησυχεί για ενδεχόμενες συνέπειες είναι δυνατόν να παραιτηθεί από την άσκηση των αντίστοιχων θεμελιωδών δικαιωμάτων του.

Το περιεχόμενο του δικαιώματος του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού δεν περιορίζεται μόνο στη διασφάλιση ενός συγκεκριμένου χώρου, στα πλαίσια του οποίου το άτομο θα έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει την προσωπικότητά του. Αντιθέτως, για τη εξασφάλιση της λειτουργίας μιας ελεύθερης και δημοκρατικής κοινωνίας είναι αναγκαία η διευκρίνιση του δικαιώματος προς την κατεύθυνση της συμμετοχής του πολίτη, ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα επικοινωνίας του με άλλους ανθρώπους. Υπό αυτή την έννοια, το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού αποκτά έντονη κοινωνική διάσταση και δεν περιορίζεται στο status ενός αμυντικού δικαιώματος.

Ειδικότερα, με την αναγνώριση του παραπάνω δικαιώματος γίνεται σαφές ότι η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν εξαντλείται στην προστασία ενός κλασικού status negativus ενός οριοθετημένου ιδιωτικού χώρου, μιας ιδιωτικής σφαίρας. Η «αμυντική» αυτή πλευρά του δικαιώματος πρέπει να συνοδεύεται από μια θετική όψη, από ένα status activus, που αποτελεί θεσμική εγγύηση για την ελεύθερη ανάπτυξη της

προσωπικότητας στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας, αλλά και προϋπόθεση για τη δημοκρατική και επικοινωνιακή συγκρότηση μιας σύγχρονης πολιτείας. Θα πρέπει, βεβαίως, να σημειωθεί όλο το πλαίσιο της σύγχρονης νομικής πραγματικότητας, τα ατομικά δικαιώματα αποκτούν μια αντικειμενική διάσταση, πέρα από την αμυντική λειτουργία τους, ενώ, αντίστοιχα και τα κοινωνικά δικαιώματα προσλαμβάνουν αμυντικές όψεις. Γενικότερα, δε, όπως επισημαίνεται στη θεωρία του συνταγματικού δικαίου, κάθε δικαίωμα, ατομικό, πολιτικό ή κοινωνικό έχει ταυτόχρονα αμυντικές, θετικές και συμμετοχικές διαστάσεις και αναπτύσσει τρεις λειτουργίες: α) υποχρέωση σεβασμού του δικαιώματος, β) υποχρέωση προστασίας και γ) υποχρέωση διασφάλισης της άσκησης του.

Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού δεν σημαίνει την απόλυτη και απεριόριστη κυριαρχία του ατόμου στις προσωπικές του πληροφορίες, διότι οι πληροφορίες και όταν ακόμα αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο άτομο απεικονίζουν την κοινωνική πραγματικότητα. Συνεπώς, το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού μπορεί να περιορισθεί για λόγους υπέρτερου γενικού συμφέροντος που πρέπει να προβλέπονται στη σχετική νομοθετική ρύθμιση, η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται στην επιταγή της σαφήνειας των κανονιστικών ρυθμίσεων. Επιπλέον, ο νομοθέτης οφείλει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και να προβλέπει τα αναγκαία - εξασφαλιστικά του δικαιώματος - οργανωτικά και διαδικαστικά μέτρα.

Το δικαίωμα αυτό δεν είναι συνεπώς, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν, ένα απόλυτο δικαίωμα, το οποίο απαγορεύει ή περιορίζει την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών, αλλά ένα δικαίωμα, το οποίο λειτουργεί ανασχετικά στην τάση μετατροπής του ατόμου σε «απλό πληροφοριακό αντικείμενο», για την οποία έγινε ήδη λόγος. Όπως επισημαίνει, δε, ο Σπύρος Σημίτης, το εν λόγω δικαίωμα συνιστά ουσιαστικά ένα μέσο ελέγχου της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων.

Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού δεν αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητο δικαίωμα, κατά το ελληνικό δίκαιο, αλλά ουσιαστικά συνιστά μια πτυχή του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής (right of privacy). Η προστασία της ιδιωτικής ζωής υπό την έννοια αυτή περιλαμβάνει τόσο το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 § 1 εδ. β' Συντ., όσο και το δικαίωμα του ατόμου να γνωρίζει, να παρακολουθεί και να ελέγχει ποιος και γιατί συλλέγει και διατηρεί πληροφορίες που το αφορούν. Πριν από την πρόσφατη συνταγματική αναθεώρηση και λόγω του ότι η διάταξη του άρθρου 9 § 1 εδ. β' Συντ. δεν προσέφερε ένα επαρκές συνταγματικό θεμέλιο, παρά μόνο ένα minimum προστασίας του ατόμου από την πληροφορική, στις περιπτώσεις όπου η συλλογή προσωπικών πληροφοριών θίγει τη σφαίρα του απορρήτου του ιδιωτικού βίου, όπως προαναφέρθηκε, η συνταγματική θεμελίωση της προστασίας προσωπικών δεδομένων αναζητήθηκε σε άλλες διατάξεις και συγκεκριμένα, στη διάταξη του άρθρου 5 § 1 Συντ., τη διάταξη του άρθρου 2 § 1 Συντ. και αυτή του άρθρου 19 Συντ. Ο συνδυασμός των διατάξεων των άρθρων 5 § 1, 2 § 1 και 19 Συντ. και επικουρικά του άρθρου 9 § 1 εδ. β' Συντ. θεωρήθηκε ότι διασφάλιζε και οργάνωνε ένα συνεκτικό πλαίσιο διαμόρφωσης της ιδιωτικής ζωής και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας.

III. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων στο άρθρο 9Α Συντ.

Στο νέο Σύνταγμα (1975/1986/2001), η διάταξη του άρθρου 9 § 1 συμπληρώνεται από τη διάταξη του άρθρου 9 Α, η οποία ορίζει ότι καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Κατ' αυτόν τον τρόπο επισφραγίζεται η θεσμική πορεία της ελληνικής έννομης τάξης που ακολουθήθηκε με την υπογραφή της Σύμβ. 108/1981, η οποία κυρώθηκε με το ν. 2068/92, όπως και με την εναρμόνιση προς την κοινοτική οδηγία 95/46/ΕΚ με τη ψήφισή του ν. 2472/97, αλλά και με τη ψήφισή του ν. 2774/99 (προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα).

Η διάταξη του άρθρου 9Α του Συντάγματος κατοχυρώνει το ατομικό δικαίωμα προστασίας απέναντι στη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, με συμβατικό ή ηλεκτρονικό τρόπο των προσωπικών δεδομένων. Η νέα αυτή διάταξη του Συντάγματος δεν αναφέρεται στο έννομο αγαθό, το οποίο αποτελεί αντικείμενο προστασίας, ερμηνευτικά όμως συνάγεται, ιδίως ενόψει του ότι με τη διάταξη πραγματοποιείται η συνταγματική επισφράγιση των θεσμικών βημάτων που έχει κάνει η ελληνική έννομη τάξη, ότι αντικείμενο προστασίας είναι εν γένει τα θεμελιώδη δικαιώματα και το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Επίσης, θα πρέπει να τονισθεί ότι η διάταξη αυτή, όπως και η διάταξη του άρθρου 9 § 1 Συντ., περιλαμβάνεται στις διατάξεις που εξειδικεύουν το περιεχόμενο της § 1 του άρθρου 5 Συντ., το οποίο παρέχει γενική προστασία στην προσωπικότητα.

Το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων είναι ένα αμυντικό δικαίωμα που διαφοροποιείται από το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού. Κατά πρώτον, η γειννίαση της διάταξης του άρθρου 9Α με τη διάταξη του άρθρου 9 Συντ. υποδηλώνει ότι το δικαίωμα του άρθρου 9Α είναι κατά βάση ένα ατομικό-αμυντικό δικαίωμα, όπως και το άρθρο 931. Κατά δεύτερον, από την ερμηνεία της διάταξης συνάγεται, όπως προαναφέρθηκε, ότι το άρθρο 9Α καθιερώνει ένα αμυντικό δικαίωμα κατά των επεμβάσεων στις θεμελιώδεις ελευθερίες και ιδίως στο δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής. Συνεπώς, το δικαίωμα αυτό διαφοροποιείται από το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, το οποίο έχει τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Ωστόσο, η διάταξη του άρθρου 9Α Συντ. έχει σαφώς ευρύτερη ρυθμιστική εμβέλεια από τη διάταξη του άρθρου 9 Συντ., καθ' όσον δεν περιορίζεται στην προστασία του απορρήτου του ιδιωτικού βίου, αλλά αναφέρεται στην εν γένει συλλογή, επεξεργασία και χρήση προσωπικών δεδομένων και έτσι, αποδεδειγμένη τη συνταγματική προστασία από την αναζήτηση του περιεχομένου του ιδιωτικού βίου και τη συζήτηση σχετικά με την οριοθέτηση του απορρήτου της ιδιωτικής σφαίρας.

Υποκείμενα του δικαιώματος του άρθρου 9Α είναι όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται στην Ελλάδα και όχι μόνο οι Έλληνες. Παρόμοια και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ) κατοχυρώνει το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής υπέρ όλων των ατόμων, στο άρθρο 8 § 1, το οποίο ορίζει ότι: «Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του...», όπως και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 8). Φορείς του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9Α είναι τόσο οι Έλληνες πολίτες όσο και οι αλλοδαποί και ανιθαγενείς, αφού το Σύνταγμα δεν κάνει καμία διάκριση. Εναρμονισμένες με τη διάταξη αυτή του Συντάγματος είναι και οι διατάξεις της κοινής νομοθεσίας (ν. 2472/97 και ν. 2774/99). Αντίστοιχα, αποδέκτες του δικαιώματος είναι όλοι οι φορείς δημόσιας εξουσίας και συγκεκριμένα, το Κράτος και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αλλά και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τα οποία ασκούν δημόσια εξουσία και στα οποία αποκλειστικός ή κύριος μέτοχος είναι το Κράτος. Όσον αφορά το ζήτημα αν το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων αναπτύσσει τριτενέργεια, το οποίο είχε συζητηθεί

ιδίως σε σχέση με το άρθρο 9 Συντ. , αυτό επιλύεται καταφατικά, καθ' όσον ορίζεται πλέον, στη διάταξη του άρθρου 25 § 1 εδαφ. γ' Συντ., ότι «τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, στις οποίες προσιδιάζουν» . Το δικαίωμα προστασιαστων προσωπικών δεδομένων ανήκει σαφώς στα δικαιώματα αυτά και έχει συνεπώς άμεση τριτενέργεια και ισχύει στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών. Έτσι, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 9Α και 25 §1 εδαφ. γ' Συντ. συνάγεται ότι ο συνταγματικός νομοθέτης δεν απευθύνει απλώς επιταγή προς τον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα για την αποτροπή των παραβιάσεων του δικαιώματος προστασίας του ατόμου απέναντι στη συλλογή, αποθήκευση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, αλλά καθορίζει ρητά ότι η διάταξη αυτή αναπτύσσει ισχύ και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.

Όσον αφορά το περιεχόμενο του δικαιώματος θα πρέπει να αναφερθεί ότι, όπως ήδη σημειώθηκε, το άρθρο 9Α προστατεύει το άτομο από τις επεμβάσεις στην ιδιωτική ζωή, οι οποίες συνίστανται στη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, με συμβατικό ή ηλεκτρονικό τρόπο των προσωπικών δεδομένων που το αφορούν. Βεβαίως, η διάταξη του άρθρου 9Α Συντ. έχει ειδικό χαρακτήρα σε σχέση με τις άλλες διατάξεις που κατοχυρώνουν ατομικά δικαιώματα και επικρατεί απέναντι τους, ιδίως έναντι των διατάξεων των άρθρων 9 § 1 β' και 5 § 1 Συντ. Επιπλέον, όπως ορθά επισημαίνεται, η προστασία των προσωπικών δεδομένων κατά το άρθρο 9Α εδαφ. α' Συντ. δεν σημαίνει ότι απαγορεύεται γενικά η συλλογή, επεξεργασία και χρήση τους, ούτε δίνει τη δυνατότητα στον κοινό νομοθέτη να καθιερώσει τέτοια απόλυτη απαγόρευση. Αντιθέτως, δε, η έννοια της εν λόγω διατάξεως είναι ότι υποχρεώνει τον νομοθέτη να διαμορφώσει ένα περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο καθίσταται θεμιτή η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων .

Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι με τη νέα συνταγματική διάταξη κατοχυρώνεται ένα πεδίο διαμόρφωσης της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, στα πλαίσια του οποίου καθίσταται δυνατή η εξέλιξή του και ειδικότερα, η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Η συνταγματική κατοχύρωση ενός αυτοτελούς δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων δηλώνει την προσαρμογή της έννομης τάξεως στις εξελίξεις της σύγχρονης τεχνολογίας. Με αυτήν καθίσταται πληρέστερη η προστασία του ατόμου ενόψει των κινδύνων που συνεπάγεται η - αυτοματοποιημένη, αλλά και η δια χειρός - επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που το αφορούν, προστασία η οποία στο πλαίσιο μιας κοινωνίας που βασίζεται στην ανταλλαγή και επεξεργασία πληροφοριών, αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση και των άλλων συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων . Βεβαίως, όπως προαναφέρθηκε, με το άρθρο 9Α δεν εισάγεται ένα «νέο δικαίωμα», διότι η διάταξη αυτή, όπως και το σύνολο σχεδόν των νέων διατάξεων, ουσιαστικά τυποποιεί σε συνταγματικό επίπεδο προγενέστερες ρυθμίσεις διεθνών νομικών κειμένων για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, όπως είναι η Σύμβ. 108/1981 και η οδηγία 95/461ΕΚ, αλλά και της κοινής νομοθεσίας (κυρίως το ν. 2472/97) .

Επιδίωξη του αναθεωρητικού νομοθέτη με τη γενική διατύπωση του άρθρου 9Α ήταν η διεύρυνση της κανονιστικής εμβέλειας της συνταγματικής διατάξης προστασίας του ιδιωτικού βίου και η θέσπιση της υποχρέωσης του κοινού νομοθέτη να παρακολουθεί τις εξελίξεις, ώστε να είναι εφικτή η λήψη πρόσθετων μέτρων για την αποτελεσματικότερη προστασία του εν λόγω δικαιώματος. Ο κοινός νομοθέτης δεσμεύεται πλέον όσον αφορά το επίπεδο προστασίας, το οποίο δεν μπορεί παρά να είναι υψηλό.

Ασφαλώς, η διατύπωση του συνταγματικού κειμένου δεν είναι λεπτομερής, όπως είναι αντιστοίχως, η διάταξη του άρθρου 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, το οποίο περιέχει εξειδικευμένη αναφορά στο δικαίωμα της προστασίας προσωπικών δεδομένων και ορίζει ότι: « 1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. 2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους. 3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής. [...]».

Για το λόγο αυτό υποστηρίζεται ότι το περιεχόμενο του δικαιώματος που θεσπίζεται στη διάταξη του άρθρου 9Α Συντ. συνίσταται στην κατοχύρωση των βασικών αρχών που έχουν αποτυπωθεί σε διεθνή κείμενα (Σύμβαση αρ. 108/1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης, κοινοτική οδηγία 95/46/ΕΚ), οι οποίες συνιστούν τον σκληρό πυρήνα του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων . Κατά την άποψη μας, όμως, αυτή η συρρίκνωση του περιεχομένου του άρθρου 9Α Συντ. δεν είναι δικαιολογημένη και τούτο, διότι οι συνταγματικές διατάξεις, εν γένει, χαρακτηρίζονται από το λιτό χαρακτήρα τους, ενώ μια πιο λεπτομερής διατύπωση θα ήταν κατ' ανάγκη περιπτώσιολογική. Αντίθετα από ό,τι υποστηρίζει η προαναφερθείσα άποψη, τα ίδια τα διεθνή αυτά κείμενα, των οποίων τις ρυθμίσεις τυποποιεί σε συνταγματικό επίπεδο η διάταξη του άρθρου 9Α, όπως και οι λοιπές διατάξεις του νέου Συντάγματος, παρέχουν τη βάση για μια διασταλτική ερμηνεία της διατάξης του άρθρου 9Α Συντ., ενώ και από την ερμηνεία της εν λόγω διατάξης δεν συνάγεται ένας τέτοιος ερμηνευτικός περιορισμός.

Δεν θα ήταν, έτσι, σύμφωνη με τη Σύνταγμα και τη διάταξη του άρθρου 9Α, η θέσπιση ενός νόμου, το πεδίο εφαρμογής του οποίου θα περιοριζόταν στην ηλεκτρονική μόνο επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, με αποκλεισμό της δια χειρός επεξεργασίας - όπως προβλέπει το άρθρο 3 § 1 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης υπ' αριθ. 108/1981 - ή ενός νόμου που δεν θα έβρισκε εφαρμογή σε ορισμένες κατηγορίες αυτοματοποιημένης επεξεργασίας (άρθρο 3 § 2 α' της ίδιας Σύμβασης), καθ' όσον τόσο από την οδηγία 95/46/ΕΚ (άρθρο 3 § 1) όσο και από τη διάταξη του άρθρου 9Α «<καθένας έχει δικαίωμα προστασίας ... ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων ...» προκύπτει ότι η συνταγματική προστασία εκτείνεται σε κάθε μορφή επεξεργασίας δεδομένων, με τη βοήθεια ηλεκτρονικών μέσων ή και συμβατικών και δεν νοείται η εξαιρέση ορισμένων κατηγοριών πληροφοριών (θεωρούμενων ως «ασήμαντων») από το πεδίο εφαρμογής του νόμου. Επίσης, δεν θα ήταν επαρκής η θέσπιση ενός συστήματος προστασίας βάσει ορισμένων γενικών αρχών που να καθορίζουν σαφηρομένο επίπεδο τους κανόνες της θεμιτής και νόμιμης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων' αντίθετα, επιβάλλεται η πρόβλεψη ειδικών κανόνων, με τους οποίους ρυθμίζεται η συλλογή, επεξεργασία και χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εξασφαλίζεται, έτσι, η αποτελεσματική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής . Για το σκοπό αυτό μπορεί να κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση εξειδικευμένων διατάξεων, όπως λ.χ. ρυθμίσεων σχετικά με την επεξεργασία γενετικών δεδομένων ή τη νομιμότητα της χρήσης σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, όπως είναι Π.χ. οι έξυπνες κάρτες ή ακόμα και η εισαγωγή ειδικής νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων σε τομείς, όπως είναι οι τηλεπικοινωνίες ή η εργασία κοκ.

I. Αντικείμενο

Το άρθρο 1 του ν. 2472/97 προσδιορίζει το αντικείμενο του νόμου, το οποίο συνίσταται στη θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και της ιδιωτικής ζωής. Το πεδίο και η παρεχόμενη έκταση προστασίας εξειδικεύεται στις επιμέρους διατάξεις του νόμου, οι οποίες συνιστούν ένα σύστημα ουσιαστικών προϋποθέσεων, κυρώσεων και ελέγχου της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων.

II. Ορισμοί

Οι ορισμοί των βασικών όρων που χρησιμοποιούνται στο ν. 2472/97 περιλαμβάνονται στο άρθρο 2. Η διατύπωση των ορισμών αυτών έγινε με βάση τους αντίστοιχους της κοινοτικής οδηγίας, με εξαίρεση τον ευρύ ορισμό των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τον ορισμό της έννοιας του αρχείου. Οι ορισμοί αυτοί έχουν ως εξής:

Κατ' αρχήν, ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα νοείται οποιαδήποτε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων, ενώ στην έννοια αυτή δεν εμπίπτουν τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία. Μια ιδιαίτερη κατηγορία προσωπικών δεδομένων είναι τα «ευαίσθητα δεδομένα», στα οποία συμπεριλαμβάνονται όσα αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και την ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδικές (περ. β'). Ο ορισμός αυτός συμπληρώνεται, όπως είδαμε, και από άλλες διατάξεις νόμων.

Υποκείμενο των δεδομένων θεωρείται το φυσικό πρόσωπο, στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλ. μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή με έμμεσους, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόσταση του (περ. 1').

Ως επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα νοείται κάθε

εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται από το Δημόσιο ή από ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων που πραγματοποιείται σε προσωπικά δεδομένα. Εξειδικευμένη αναφορά γίνεται στη διασύνδεση, η οποία αποτελεί μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στη δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο για άλλον σκοπό (περ. στ').

Συναφής είναι και η έννοια του αρχείου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το οποίο νοείται ως το σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας (περ. ε').

Ο κύκλος των προσώπων, στα οποία αναφέρονται οι ρυθμίσεις του νόμου, περιλαμβάνει: α) τον υπεύθυνο επεξεργασίας, ήτοι οποιονδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας δεδομένων (περ. ζ'), β) τον εκτελούντα την επεξεργασία, ήτοι οποιονδήποτε επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα για λογαριασμό υπευθύνου επεξεργασίας (περ. η'), γ) τον τρίτο, ήτοι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσια αρχή ή οργανισμό, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων και τα προηγούμενα πρόσωπα - που ενεργεί υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπευθύνου επεξεργασίας (περ. θ') και τέλος, δ) τον αποδέκτη, ήτοι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσια αρχή ή οργανισμό, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι.

Η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, η οποία αποτελεί αυτοτελή όρο νομιμότητας της επεξεργασίας, ακόμα και ευαίσθητων δεδομένων, προσλαμβάνει ιδιαίτερη αξία και για το λόγο αυτό ο ορισμός της δίδεται λεπτομερώς στη διάταξη του άρθρου 2 περ. ια'. Κατά τη διάταξη αυτή, ως συγκατάθεση νοείται «κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή, και εν πλήρη επιγνώσει, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπευθύνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του».

III. Πεδίο εφαρμογής

Ο ν. 2472/97, όπως και η κοινοτική οδηγία 95/46/EK, περιέχει κοινές ρυθμίσεις για την επεξεργασία δεδομένων τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Σε αντίθεση, δηλ., με άλλες νομοθεσίες, όπως είναι π.χ. ο γερμανικός ομοσπονδιακός νόμος περί προστασίας δεδομένων (BDSG), ο ν. 2472/97 δεν προβλέπει διαφοροποιημένους κανόνες για τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Ο νομοθέτης έλαβε σχετικά υπόψη του το γεγονός ότι «στις σύγχρονες κοινωνίες η ηλεκτρονική επεξεργασία διεξάγεται με διαρκώς εντεινόμενους ρυθμούς από ιδιωτικές επιχειρήσεις για εμπορικούς και διαφημιστικούς σκοπούς και στηρίζεται στην πεποίθηση ότι στα αυτά κατ' αρχήν ζητήματα αρμόζουν ενιαίες λύσεις».

Σε αυτές τις διαπιστώσεις του νομοθέτη πρέπει να προστεθεί και το ότι η επέκταση της πληροφορικής τεχνολογίας στον ιδιωτικό τομέα και η συνεπακόλουθη αύξηση της πληροφορικής ισχύος των ιδιωτών έχει ως συνέπεια η επεξεργασία δεδομένων στον ιδιωτικό τομέα να θεωρείται ως μια ισοδύναμη με την επεξεργασία στον δημόσιο τομέα πηγή διακινδύνευσης. Ακόμα, η ιδιωτικοποίηση ενός μεγάλου μέρους των δημόσιων επιχειρήσεων και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, όπως και η αλλαγή της οργανωτικής μορφής τους, καθιστά δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.

Αντικείμενο ρύθμισης αποτελούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως προαναφέρθηκε' εκτός πεδίου εφαρμογής του ν. 2472/97 τίθενται, συνεπώς, οι πληροφορίες που δεν αναφέρονται σε πρόσωπα.

Οι ρυθμίσεις του νόμου αφορούν τα φυσικά πρόσωπα (άρθρο 1 και 2 περ. 1'), με συνέπεια να εξαιρούνται τα νομικά πρόσωπα από το πεδίο εφαρμογής του. Η εξαίρεση αυτή αποτελεί τον κανόνα στις περισσότερες διεθνείς και εθνικές ρυθμίσεις της προστασίας προσωπικών δεδομένων, εκτός από ορισμένες νομοθεσίες ευρωπαϊκών χωρών (Νορβηγία, Δανία, Λουξεμβούργο, Αυστρία και Ισλανδία) και τη Σύμβ. 108/1981, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα των κρατών μελών του ΣΤΕυρ να εφαρμόσουν τη σύμβαση και σε πληροφορίες συναφείς με νομικά πρόσωπα (άρθρο 3 § 2 β,).

Ο λόγος, για τον οποίο δεν εντάσσονται τα νομικά πρόσωπα στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/97 είναι, σύμφωνα με την ασαφή διατύπωση της εισηγητικής έκθεσης, ότι η ρύθμιση της επεξεργασίας δεδομένων που τα αφορούν πρέπει να γίνεται με βάση εντελώς διαφορετικές αρχές και κριτήρια. Πάντως, πρέπει να αναφερθεί

και η άποψη, κατά την οποία θα έπρεπε να εξετασθεί η επέκταση της προστασίας και στα νομικά πρόσωπα, διότι υπάρχουν άξια προστασίας προσωπικά δεδομένα που δεν προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου (άρθρο 62 ΑΚ), αλλά και διότι, εν γένει, υποκείμενα των ατομικών δικαιωμάτων θεωρούνται και τα νομικά πρόσωπα, εκτός αν τα δικαιώματα προϋποθέτουν ιδιότητες φυσικού προσώπου . Ακόμα, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις για την προστασία δεδομένων στις τηλεπικοινωνίες, σε αντίθεση με το ν. 2462/97, εφαρμόζονται και στα νομικά πρόσωπα (άρθρα 8 § 3, 9 § 3 ν. 2774/99) .

Περαιτέρω, ο νόμος ρυθμίζει την επεξεργασία δεδομένων τόσο με ηλεκτρονικά όσο και με συμβατικά μέσα, δηλ. ρυθμίζει και τη μη αυτοματοποιημένη, δια χειρός επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 3 § 1). Σε αυτή την περίπτωση λήφθηκε υπόψη ότι σημαντικός αριθμός αρχείων στη χώρα μας, ιδίως στον δημόσιο τομέα, εξακολουθεί να τηρείται με παραδοσιακές μεθόδους .

Ο νόμος προβλέπει, ακόμα, στην ίδια διάταξη, ότι τα προσωπικά δεδομένα περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο. Η προϋπόθεση αυτή αφορά μόνο τη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων. Τούτο προκύπτει από τη σύμφωνη με την οδηγία ερμηνεία του κειμένου του νόμου, καθ' όσον στην αντίστοιχη διάταξη της οδηγίας (άρθρο 3 § 1) προκύπτει σαφώς ότι μόνο στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων πρέπει τα δεδομένα να περιλαμβάνονται ή να πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο.

Το «αρχείο» χαρακτηρίζεται από ορισμένη οργάνωση και ιδίως εκ του ότι το περιεχόμενο του είναι διαρθρωμένο σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια, υπό την έννοια της οδηγίας 95/46/Εκ . Έτσι, οριοθετείται η έννοια της επεξεργασίας σε σχέση με απλές χρήσεις εγγράφων που δεν περιλαμβάνονται σε αρχεία, αλλά τηρούνται δίχως να υπάρχει πρόθεση επεξεργασίας δεδομένων. Αντιθέτως, στη διάταξη του άρθρου 2 περ. ε' ν. 2472/97 η έννοια του αρχείου είναι ευρύτερη από την αντίστοιχη έννοια της οδηγίας, καθ' όσον δεν περιλαμβάνεται ως προϋπόθεση να είναι διαρθρωμένο το αρχείο. Το ότι η ρύθμιση αυτή αντιβαίνει προς τις διατάξεις της κοινοτικής οδηγίας είναι, συνεπώς, σαφές, όπως είναι σαφές, επίσης, και το ότι η ρύθμιση δημιουργεί ερμηνευτικά προβλήματα, τα οποία μόνο με μια ερμηνεία, η οποία θα είναι σύμφωνη με την οδηγία, μπορεί να λυθούν .

Αντιθέτως, στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων δεν ενδιαφέρει η οργάνωση των δεδομένων, γεγονός που σημαίνει ότι σε αυτήν περιλαμβάνονται τόσο αρχεία βάσεων δεδομένων όσο και μη διαρθρωμένα σύνολα δεδομένων, όπως λ.χ. αρχεία κειμένου, αρχεία ήχου και εικόνων .

Ο ν. 2472/97 δεν εξαιρεί από την εφαρμογή του δεδομένα που εν πρώτοις όψεως φαίνονται ως ασήμαντα ή μη ε